

Savu Brelihu (1927–2012) v spomin

Besedilo in foto: Slavko Polak

Savo Brelih bi v začetku meseca maja praznoval svoj 85. rojstni dan, žal pa nas je vse presenetila vest o njegovi nepričakovani smrti v petek, 2. marca 2012. Vsi, ki smo ga poznali in ga obiskovali v njegovem stanovanju na Gotski ulici 13 v Ljubljani, bomo občutili veliko praznino. Še zlasti hroščarji smo izgubili referenčno točko oziroma osebo za preverjanje določitev hroščev in nemalokrat za nesebično pomoč pri samem določanju. Skoraj celotno stanovanje je imel spremenjeno v zgledno urejeno entomološko zbirko. Uredil je zbirko slovenske favne hroščev, ta šteje prek 71.680 primerkov, sistematično razvrščenih v 621 entomoloških škatlah. Profesionalno se je ukvarjal tudi z nekaterimi skupinami parazitov in uredil zbirko 9.837 mikroskopskih preparatov bolh (*Siphonaptera*) v 140 škatlah ter 15.000 mikroskopskih preparatov perojedov in tektov (*Mallophaga*), uši (*Anoplura*), netopirskih muh (*Nycteribiidae*; *Diptera*) in hroščev iz družine *Lepitidae*, shranjenih v 251 škatlah. Ni čudno, da so celo muzealci iz tujine pogosto prihajali k njemu na obisk, da bi svojim gojencem pokazali, kako naj bo videti muzejska zbirka. Savo je zbirko tudi rad pokazal in bil vedno pripravljen pomagati. Njegova zbirka je tako sistematično urejena in označena, da je kateri koli primerrek vrste našel v nekaj sekundah.

Rodil se je 5. maja leta 1927 v družini napredno mislečih ljudi. Med vojno je bil partizan in zato izkusil nacistično taborišče Dachau. Zaradi pokončne drže in napredne misli mu ni bilo prizaneseno niti povojno prisilno bivanje na Golem otoku. Že od malega in tudi skozi obdobje hudih preizkušenj sta bili njegovi ljubezni narava in spoznavanje živega sveta. Od leta 1949 do upokojitve leta 1976 je bil redno zaposlen v Prirodoslovnem muzeju Slovenije kot sodelavec kustosa. V muzeju je zgledno uredil entomološke, herpetološke in druge zbirke. Bil je zgled vestnega kuratorskega dela. Po upokojitvi se je z veliko vnemo lotil proučevanja favne slovenskih hroščev, saj je opazil, da številne nekoč pogoste vrste hroščev izginjajo. Vedel je, da bo bogata naravna dediščina starih zbirk ohranjena le, če bo pravilno urejena, hranjena, popisana in ne nazadnje tudi objavljena. Z mlajšimi sodelavci in izbranimi tujimi specialisti za posamezne skupine hroščev je začel s pripravo obsežnih in zahtevnih favnističnih monografij, ki so izhajale v reviji *Scopolija*. Zlasti njemu gre zasluga, da imamo danes v Sloveniji zbrano in objavljeno gradivo za favno hroščev bolhačev (*Chrysomelidae*; *Alticinae*), kozličkov (*Cerambycidae*), priskekančkov (*Histeridae*) ter plojkašev (*Lamellicornia*), kamor sodijo rogači in skarabeji. Ob tej priliki je Savo pregledal naše zbirke in poskrbel za taksonomsko neoporečne določitve. Vesel je bil tudi kakšnega podarjenega primerka kake vrste, ki še ni bila zastopana v »njegovi«
Osrednji zbirki hroščev Slovenije. Natančno je ve-

del, katere vrste so v Sloveniji že znane in katere so še pričakovane. Pričakovane vrste in vrste, ki so bile znane v širšem obmejnem pasu s sosednjimi deželami, so v zbirki že imele prosto mesto z vrstnim napisom. Po njegovih zbranih podatkih je v Sloveniji prisotnih okoli 5.000 vrst hroščev, predvideva pa se, da znaša skupno število vrst blizu 6.000.

Savo je bil izjemen mentor več generacijam entomologov in naravoslovcev. Bil je prijeten sogovornik. Znal je biti ne le znanec ali mentor, pač pa pravi osebni prijatelj. Učil nas je metod pravilnega prepariranja in izdelave mikroskopskih preparatov. Na nekaj skupnih ekskurzijah me je naučil novih terenskih metod zbiranja, zlasti sejnanja stelje in prsti, ki omogoča vpogled v favno najmanjših, milimetrskih predstavnikov hroščev. S tako metodo je Savo po UTM kvadrantih »prečesal«
skoraj celotno območje Slovenije. Bil je tudi izvrsten herpetolog. Občudoval sem ga, kako sicer vselej previdno, a brez strahu z roko prime živega gada ali modrasa. Savo je bil častni član Slovenskega entomološkega društva Štefana Michielija Ljubljana in *Societas herpetologica slovenica* – društva za proučevanje dvoživk in plazilcev. Njegove zbirke in življenjski opus ostajajo nam, mlajšim entomologom, herpetologom in muzealcem, spodbuda in zgled za sistematično delo. Le prerano nas je zapustil. Toliko je še dela in o toliko stvarih bi ga še povprašali ... ✨

